

HYVÄ KASVAA KEMPELEESSÄ

**KIUSAAMISEN EHKÄISEMISEN
JA PUUTTUMISEN SUUNNITELMA
2024**

Lapsi-
ystävällinen
kunta
Kandidaatti

KEMPELE

unicef
jokaiselle lapselle

SISÄLTÖ

Varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	3
Varhaiskasvatuslaki 540/2018 3 §	3
Varhaiskasvatuslaki 540/2018 10 §	3
Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022	4
Kempeleen varhaiskasvatussuunnitelma	5
Kempeleen varhaiskasvatuksessa arvostamme	6
Kiusaaminen on toistuvaa ja tahallista	7
Kiusaaminen on ryhmäilmiö	8
Kiusaamisen muotoja	9
Kiusaamisen ehkäiseminen	10
Kiusaamiseen puuttuminen	12
Kiusaamisen dokumentointi	13
Kiusaamisen ehkäisemisen ja puuttumisen seurantakeskustelu	14
Suunnitelman arviointi	15
Suunnitelman perehdyttäminen ja tiedottaminen	15
Lähteet	16

VARHAISKASVATUSLAKI JA VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

Varhaiskasvatuslaki 540/2018 3 §

” Varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä, kehitys ja muut edellytykset huomioon ottaen. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Toimitilojen ja toimintavälineiden on oltava terveellisiä, turvallisia ja asianmukaisia, ja niissä on huomioitava esteettömyys. ”

Varhaiskasvatuslaki 540/2018 10 §

” Varhaiskasvatuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja

emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. ”

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022

2.1 Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

"Lapsia suojataan väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä suunnitelmallisen ennaltaehkäisemisen sekä välittömän puuttumisen avulla (Luku 3.1). Turvallisuuden edistämisen tulee olla suunnitelmallista ja säännöllisesti arvioitua. ”

3.1 Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

"Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-,

kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. "

Kempeleen varhaiskasvatussuunnitelma

Tavoitteenamme Kempeleen varhaiskasvatuksessa on tukea lasten tunne-, turva- ja vuorovaikutustaitoja positiivisella, kannustavalla ja myönteisellä ilmapiirillä. Positiivista ilmapiiriä ryhmässä vahvistetaan säännöllisellä päivärytmillä, pienryhmätoiminnalla, tunnekasvatuksella, tasa-arvon vahvistamisella, kiusaamisen ehkäisyllä ja kasvattajien tietoisella läsnäololla. Varhaiskasvatuksessa harjoitellaan tunnetaitoja ja sosiaalisia vuorovaikutustaitoja yhdessä toisten lasten kanssa sekä lasten ja kasvattajien välillä.

KEMPELEEN VARHAISKASVATUK- SESSA ARVOSTAMME

Yksilö ja mahdollisuus vaikuttaa:

- ♥ arvostamme jokaista yksilönä
- ♥ pienryhmätoiminnan kautta mahdollistamme lapsen kuulluksi tulemisen
- ♥ lapsen osallisuus

Kasvua ihmisyyteen:

- ♥ luomme sensitiivisen ilmapiirin, jossa kaikilla on turvallista ilmaista tunteitaan
- ♥ harjoittelemmme arjen tilanteissa päivittäin tunne- ja vuorovaikutustaitoja ryhmässä
- ♥ harjoittelemmme omien vahvuuksien tunnistamista, toisten kannustamista, toisten mielipiteiden kunnioittamista ja hyviä käytöstapoja

Kasvamista turvallisessa ympäristössä:

- ♥ harjoittelemmme päivittäin tunne- ja vuorovaikutustaitoja ryhmässä
- ♥ luomme turvallisen ja ennakoitavan oppimisympäristön
- ♥ olemme lapselle aidosti läsnä

Arvostamme ja tuemme koko perhettä:

- ♥ tuemme koko perhettä erilaisissa elämäntilanteissa
- ♥ otamme huomioon huoltajien toiveita ja ajatuksia toiminnan suunnittelussa

KIUSAAMINEN ON TOISTUVAA JA TAHALLISTA

Kiusaaminen on toistuvaa ja tahallista, toista loukkaavaa toimintaa, jolla on tarkoitus pitää valtaa toiseen joko henkisesti tai fyysisellä vallankäytöllä. Kiusattu on näin ollen, vallankäytön myötä, alisteisessa asemassa kiusaajaan nähden. Kiusaaminen voi olla pieniä tai näkyviä negatiivisia tekoja, henkistä tai fyysistä väkivaltaa, ryhmän ulkopuolelle sulkemista tai toisen toistuvaa ja tahallista huomiotta jättämistä. Myös pienistä negatiivisista teoista tulee traumatisoivia pitkään jatkuessaan. Siksi on tärkeää puuttua johdonmukaisesti pieneenkin vallankäyttöön lapsiryhmissä. Kaikista kiusaamistapauksista informoidaan aina myös huoltajia.

KIUSAAMINEN ON RYHMÄILMIÖ

Kiusaaminen on ryhmäilmiö, jossa kiusatun ja kiusaajan lisäksi myös muilla ryhmän lapsilla on erilaisia rooleja kiusaamisilmiössä (Salmivalli 1998). Roolit ovat lapsille usein ryhmän kesken hiljaisesti annettu-

ja ilman, että lapsi valitsisi itselleen mitään roolia. Tällaisia rooleja ovat mm. avustaja, vahvistaja, puolustaja ja ulkopuolinen. Avustaja osallistuu kiusaamiseen, vahvistaja ylläpitää kiusaamista, mm. nauramalla, puolustaja asettuu kiusatun puolelle ja ulkopuolinen ei halua sekaantua. Sivusta seuraajista tulee kiusaamisen hiljaisia hyväksyjä, kun he eivät syystä tai toisesta uskalla/osaa/halua puuttua kiusaamiseen. Kiusaamiseen voi olla vaikea puuttua, jos lapsi ei tunnista kiusaamista tai ei uskalla kertoa, koska pelkää tulevansa itse kiusatuksi.

Kempeleen varhaiskasvatuksessa kaikista tilanteista, joihin on puututtu, pidetään seurantakeskustelu. Seurantakeskustelussa lapsilla on tilaisuus kertoa, onko kiusaaminen jatkunut. Kiusaaminen on pitkään jatkuessaan traumatisoivaa. Seurantakeskusteluilla pyritään valvomaan, että kiusaamiseen on puututtu johdonmukaisesti ja kiusaaminen ei pääse jatkumaan. Jokainen lapsi haluaa tulla hyväksytyksi ja lapsi voi hyväksyä jopa kiusaamisen, ettei häntä suljeta ryhmän ulkopuolelle ja hänellä

olisi kavereita. Lasten leikin seuraaminen on erityisen tärkeää varhaiskasvatuksessa, jotta hiljaisiin valta-asemiin lapsiryhmissä päästään käsiksi ja jokainen lapsi pääsee osalliseksi leikissä ja toiminnassa haluamallaan tavalla. Seuranta jatketaan, kunnes vallankäyttöä ei enää ryhmässä havaita, eivätkä lasten kertomukset seurantakeskusteluissa tuo sitä enää esiin.

KIUSAAMISEN MUOTOJA

Fyysinen kiusaaminen:

- ☹ Lyöminen
- ☹ Potkiminen
- ☹ Pureminen
- ☹ Töniminen
- ☹ Vaatteiden repiminen
- ☹ Nipistely
- ☹ Sylkeminen
- ☹ Lelulla heittäminen
- ☹ Leikkien sotkeminen ja lelun ottaminen kädestä

Sosiaalinen kiusaaminen:

- ☹ Nauraminen toisen vahingolle/virheille
- ☹ Ilveily ja ilmeily

- ☹ Poissulkeminen leikistä
- ☹ Toiselle valehtelu
- ☹ Leikin sääntöjen muuttaminen

Sanallinen kiusaaminen:

- ☹ Haukkuminen
- ☹ Rumasti sanominen
- ☹ Härnääminen ja lällättäminen
- ☹ Toisen aliarvioiminen
- ☹ Ulkonäön kommentointi

KIUSAAMISEN EHKÄISEMINEN

Kiusaamisen ehkäisemisessä on tärkeintä aikuisen läsnäolo ja lämmin vuorovaikutus lapseen, sekä lasten havainnointi, jotta kiusaaminen huomataan ja siihen voidaan

puuttua varhaisessa vaiheessa. Ryhmytykseen on tärkeää varata aikaa kauden alussa ja olla lasten leikissä läsnä ohjaamassa vuorovaikutustaitoja.

Kiusaamisen ehkäisemisessä meillä on käytössä mm. seuraavia menetelmiä ja materiaaleja:

- ♥ Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen
- ♥ Positiivinen pedagogiikka
- ♥ Hyvä mieli -materiaali
- ♥ Askeleittain -materiaali
- ♥ Piki ja Molli -materiaalit
- ♥ Vahvuus Varis

Kiusaamisen ehkäisyssä on tärkeää varhaiskasvatuksessa ja kotona:

- ♥ Turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin luominen
- ♥ Positiivinen vuorovaikutus aikuisen ja lapsen välillä
- ♥ Tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukeminen
- ♥ Itsetunnon tukeminen; kiitos ja kannustus
- ♥ Tapa- ja moraalikasvatus
- ♥ Erilaisuuden arvostaminen, jossa aikuisen malli on tärkeä
- ♥ Lapsen leikin havainnointi ja ohjaus
- ♥ Läsnä oleva aikuinen, joka pysähtyy kuuntelemaan lasta
- ♥ Kodin ja varhaiskasvatuksen välinen avoin keskustelu ja yhteistyö

KIUSAAMISEEN PUUTTUMINEN

- ☞ Kaikkiin tilanteisiin puututaan aina välittömästi ja johdonmukaisesti.
- ☞ Tilanteeseen puutuu se aikuinen, joka näkee tilanteen tai kenelle asiasta kerrotaan ensimmäiseksi.
- ☞ Pysäytetään tilanne ja keskustellaan lasten kanssa mitä on tapahtunut.
- ☞ Selvitetään hienovaraisesti ja suhtaudutaan tilanteeseen neutraalisti ketään syylistämättä.
- ☞ Jokaiselle lapselle tarjotaan puheenvuoro ja varmistetaan, että jokainen lapsi tulee kuulluksi.
- ☞ Aikuinen auttaa lasta tunnistamaan ja nimeämään tunteita, joita kiusaaminen herättää.
- ☞ Kysytään lapsilta, mitä he ehdottavat tilanteen ratkaisemiseksi, ettei vastaavaa enää tapahdu.
- ☞ Sovitaan yhdessä, miten asia ratkaistaan.

Dokumentoidaan kiusaamistilanne ryhmävasun yhteydessä olevaan kiusaamisen ehkäisemisen ja puuttumisen suunnitelman lomakkeeseen. Havainnoidaan ja seurataan, että kiusaaminen ei jatku enää. Kaikista kiusaamistilanteista keskustellaan aina huoltajien kanssa.

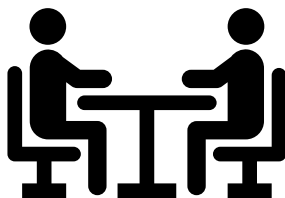

KIUSAAMISEN DOKUMENTOINTI

- ♥ Päivämäärä ja kellon aika.
- ♥ Ketkä tilanteessa paikalla?
- ♥ Ketkä osallistuivat tilanteeseen aktiivisesti?
- ♥ Muut paikalla olijat?
- ♥ Ketkä aikuiset olleet selvittelemässä tilannetta?
- ♥ Lyhyt tilannekuvaus (Mitä tapahtui? Missä tapahtui? Mitä lapset olivat tekemässä?).
- ♥ Onko tilanteessa aiheutunut vammoja? Lyhyt kuvaus mahdollisista vammoista.
- ♥ Lasten oma kertomus tilanteesta (jokaiselle annetaan puheenvuoro).
- ♥ Lasten ehdotus tilanteen selvittämiseksi.
- ♥ Mitä sovittiin?
- ♥ Seuranta-ajankohta.
- ♥ Ketkä osallistuvat seurantakeskusteluun?
- ♥ Mitä huoltajille on tiedotettu asiasta?
- ♥ Kuka on ollut yhteydessä huoltajiin ja miten?

KIUSAAMISEN EHKÄISEMISEN JA PUUTTUMISEN SEURANTAKES- KUSTELU

- ♥ Paikka ja päivämäärä.
- ♥ Kuka päiväkodin aikuinen vastaa keskustelusta (sama aikuinen, joka puuttui tilanteeseen aiemmin)?
- ♥ Ketä paikalla?
- ♥ Miten on mennyt?
- ♥ Onko aikaisempi tilanne enää toistunut? Jos on, niin milloin ja miten?
- ♥ Onko aikaisemman tilanteen jälkeen tapahtunut jotain, mistä olisi tullut paha mieli?
- ♥ Mitä aikuinen voi tehdä, että leikit ja puuhat sujuisivat so-
puisammin?
- ♥ Mitä sovittiin?
- ♥ Seuraava seuranta-
keskustelu.

SUUNNITELMAN ARVIOINTI

Kiusaamisen ehkäisemisen ja puuttumisen suunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään syksyisin vasutyöryhmän kesken. Päiväkodeissa ja tiimeissä ryhmän kiusaamisen ehkäisemisen ja puuttumisen suunnitelmaa arvioidaan ryhmävasun arvioinnin yhteydessä.

SUUNNITELMAN PEREHDYTTÄMINEN JA TIEDOTTAMINEN

Kiusaamisen ehkäisemisen ja puuttumisen suunnitelmaa käsitellään varhaiskasvatuksen johtoryhmässä. Päiväkodin johtajat perehdyttävät henkilökunnan. Henkilökunta perehdyttää sijaiset ja opiskelijat. Huoltajille jaetaan kuvallinen kiusaamisen ehkäisemisen ja puuttumisen suunnitelma sähköisesti ja sitä esitellään vanhempainilloissa. Lisäksi materiaali on nähtävillä jokaisen lapsiryhmän ilmoitustaululla.

LÄHTEET

Kempeleen varhaiskasvatussuunnitelma

Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa, kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelman laatiminen, MLL

<https://www.mll.fi/ammattilaisille/varhaiskasvattajille/kiusaaminen-paivakodissa/kiusaamisen-ehkaisyn-suunnitelma-varhaiskasvatuksessa/>

Kiusaavatko pienetkin lapset? MLL

<https://cdn.mll.fi/prod/2017/08/01174913/Kiusaavatko-pienetkin-lapset.pdf>

Salmivalli, C. 1998. Koulukiusaaminen ryhmäilmionä. Helsinki: Gaudeamus.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf

Varhaiskasvatuslaki 540/2018

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Väkivallaton lapsuus 2020–2025 : toimeenpano ja viestintä
- Valto (valtioneuvosto.fi)

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163202/STM_2021_17_rap.pdf

Opetushallitus, Kiusaamisen tunnistaminen ja siihen puuttuminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kiusaamisen-tunnistaminen-ja-puuttumisen-keinot>

Lapsi-
ystävällinen
kunta
Kandidaatti

unicef
jokaiselle lapselle